

M. 6140 : 1-17.
ACC. N:R. _____

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking.
Härad: Handbörds. Adress: Furåkra Kråksmåla.
Socken: Kråksmåla. Berättat av: J. P. Pettersson.
Uppteckningsår: 1939. Född år 1834. i Kråksmålaröken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vol. III. Uppteckningen rör förekomster
vid husbygge m. m. 1-17.

M. 6140 : 1.
ACC. NR. _____

Landskap: Småland.

Härad: Handölds.

Socken: Kråksmåla

Uppteckningsår: 1939.

Upptecknat av: Carl Viking,

Adress: Furåha, Kråksmåla.

Berättat av: J. P. Pettersson.

Född år 1834 i Kråksmåla.

1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Timmermannen Johan Petter Pettersson, född den 14/3 1834 i byn Lindskult, Kråksmåla socken, Kalmar Län, Han var vid sin död 1932. 98 år. I sin krafts dagar var han en dugande timmerman och på vintrarna Laggkärlsmakare. Han fick sitt långa liv föra en hård tillvaro beroende på att hans äktenskap var mycket barurikt. 11 barn, som nådde någon ålder. Han hade ett mycket gott minne, lugn och glad. Han berättade gärna och sina sägner hade han hört vid Bygge både i hemorten och i Stockholm. Likaså låtsade gamla var han litet vidskeplig och trodde själv vad han berättade. Han var en god man av gamla stammen, Hvile han i Frid!!

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland.

Härad: Handbörds.

Socken: Kråksmåla.

Uppteckningsår: 1939.

Upptecknat av: Carl Viking,

Adress: Furåkra, Kråksmåla.

Berättat av: J. P. Pettersson.

Född år 1834 i Kråksmåla socken.

- 17.) Allt man mergravt levande djur vid annat än kyrkobygge veta vi ej, men att man i byggnad av boningshus och fähus inlagt i eller mellan timren pengar, magiska saker och så kallat "kroppsbrev till Hustramten m. m." Det är känt från äldre tid. Obs! I gammal tid måste man fråga "de underjordiske" (Vättarna) var man fick bygga. På den tillräckta byggnadsplatsen skulle man en Torsdagskväll utlägga timmermansverktyger. Hörde då på vatlen bulka, såga och timra, då var det till att lägga grund och bygga. Men hörde inget, så slog man ut på platsen litet öl eller röt mjölk till offer åt de "underjordiske". Hörde inget. Sen

Skriv endast på denna sida! * Utelämnande liten orim.

M. 6140 : 3.
ACC. N:R. _____

Landskap: Småland.

Härad: Årdråds.

Socken: Kråkumåla.

Uppteckningsår: 1939.

Upptecknat av: Carl Viking,

Adress: Furåkra "Kråkumåla.

Berättat av: J. P. Pettersson.

Född år 1884. i Kråkumåla socken.

3
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

andra torsdagsnatten, så mergrävdes en liten⁽³³⁾
"sölvpräng" (silverpenning) på byggnadsplattan,
och så bidade man till tredje torsdagsnatten.
Men hördes då inget, så måste man uppröpa
ny platts och där försöka, men i de flesta fall
gåva de "underjordiske" sig tillkänna. sade
sagermannen. Vidare. När grunden var lagd,
så skulle huset "Päkras för äskeld." Man bar
en "Isvigg" (Flintya sen stenåldern) i ett kläde
"arvariske" (silke som man arvt.) Sen bars 3 m
"motsols" kring grunden. Så borde man dess-
likes tillse att inget timmer lags av trä, som
"Var ripat" (slaget) av Iskan. Penning merlades
i en bit skinn i någon fog i husets Östra

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

6140:4

Landskap: Småland.

Härad: Ålandsvärd.

Socken: Bråksmåla.

Uppteckningsår: 1987.

Upptecknat av:

Carl Vikberg

Adress:

Furåkra, Bråksmåla.

Berättat av:

J. P. Pettersson.

Född år

1884 i Bråksmåla socken.

4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hörnknut. Timringsmetoden var "liggande timmer⁽³⁴⁾
i knuthygge." "Kroppåsbrev var ägnat till kusten-
ken," som var den "förmärskte av Vätternas." Brevet
vart skrivet på pergament, men stilen var
att läsa, sågsmannen hade 1869 funnit en så-
dan "Brevlapp" vid rivningen en åldrig stuga
i byn Brådeskulla i Ålgårds socken. "Sången"
lades i husrum på vinden och vitgröt och
öl och ett par vantar på julaftonskväll som
han föregick vaktade huset. "Kroppåsbrev" lades
i "Köken under Kroppåsens ena ända där han
vilade på gavelrörsten." Vidare sade sågsmann-
en, att i gammal tid när man höll inflytt-
ningsgille i ett nybyggt bäningshus, så dracks

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking,

Härad: Handbörds.

Adress: Furåkra "Kräksmåla.

Socken: Kräksmåla.

Berättat av: J. P. Pettersson.

Uppteckningsår: 1989.

Född år 1834 i Kräksmåla socken.

en öl-skål för "Tante-Bo-Lycka." S. v. p. Man (35)
drack "Kustambens skål" för att han skulle brin-
ga "Lycka i det nya Boet." I Fåhus, som byggdes
nerlades i präsklarna i "Navarehol" en liten
"sölvpäng" för det skulle bli en turligt i fåhu-
set. Likaså fängade man en liten ormen och
lade levande i ett sådant hål, hålen skulle
tilltäppas med rännepuggar, för ränne var
"Heligt" tråd. Obs! Djuret ormen har intäppts, men
ej nergravts levande vid husbygge, men det är
lika stort djurplägeri det ena, som det andra.
Satta broddes skydda för onda maktens infly-
kelser på djuren. Men bäst var om man
kunde finna något av den sällsynta parasitväx-

Landskap: Småland.

Härad: Husböds.

Socken: Kråksmåla.

Uppteckningsår: 1937.

Upptecknat av: Carl Vihing

Adress: Suråkra, Kråksmåla.

Berättat av: J. P. Pettersson.

Född år 1837, i Kråksmåla-socken.

Den "Flöggränne." "I den väkten å så krafti att den
fördriver själve sjäviken," sade gamla. Ols!
En gång i min tid har jag funnit en liten "Flög-
gränne" på en murken lind i ett hål på stammen.
Det var å Lantbruk: Kruid janssans ägor i ettken-
röse i Kråkshult, Stghultssocken. Se teckning
nr 1. från bemälda ort! "Flöggränne" troddes vara
att någon fågel flytt med maget ränselbär i
näbbet och så tappat det på stammen där det
i hålet vuxit sig fast, ty det fanns ingen ränsel
på nära avstånd. Ols! Men de vidskepliga bön-
derna skuro gång efter annan av min lilla
ränsel, så den vissnade bort. Jag var vid den
tiden blott 16 år, men minnes den väl.

ACC. N.R. 6140:7

Landskap: Småland.

Härad: Handbords.

Socken: Kräksmåla.

Uppteckningsår: 1939.

Upptecknat av: Carl Vikberg.

Adress: Turåkra, Kräksmåla.

Berättat av: J. P. Pettersson.

Född år 1834. i Kräksmåla socken

7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ett annat medel, som inlades på samma sätt
i fräsklar i såväl boningshus, som fähus var s.k.
"Vädståb." S. v. s. Stål av verktyg, som mot den
arbetandes vilja gått ränder. Detta stål tros-
des skydda mot Herors "Onda Förgörning."
Obs! Någon gång förekom på "krukskallar" i
finnet borrarade $\frac{1}{2}$ tum djupa hål med $\frac{1}{4}$ tum
navare. Hålen vara inuti runda. Som 5. hålen
symboliserade "Kristi 5. heliga sår, och de 3. hålen
symboliserade den Heliga Treiningheten." På-
da troddes skydda husets innevänare för an-
da maktens inflytelse. Jag har, som 12-årig
sett sådana hål, på en nu riven ryggstuga i
Grevegodset Orrefors i Helleberga socken, Krånaberg.

Skriv endast på denna sida!

M. 6140 : 7
ACC. N.R.

Landskap: Småland.

Härad: Ålandbords.

Socken: Kråksmåla.

Uppteckningsår: 1939.

Upptecknat av: Carl Vikberg.

Adress: Furåkra, Kråksmåla.

Berättat av: J. P. Pettersson.

Född år 1834 i Kråksmåla socken.

7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ett annat medel, som inlades på samman ⁽³⁸⁾ i fräsklar i såväl böningshus, som fähus var s. k. "Vadastål." S. v. s. Stål av verktyg, som mot den arbetandes vilja gått sönder. Detta stål troddes skydda mot Herors "Onda Förgörning." Obs! Någon gång förekom på "kunt-skallar" i timret borrarade $\frac{1}{2}$ tum djupa hål med $1\frac{1}{4}$ tum navare. Hålen voro inuti röda. Som 5. hålen symboliserade "Kristi 5. Heliga på, och de 3. hålen symboliserade den Heliga Treiningheten." Präda troddes skydda husets innebojare för onda maktens inflytelse. Jag har, som 12-årig sett sådana hål, på en nu riven byggnadsbaga i Grevegodset Orrfors i Helleberga socken, Kråksmåla.

Skriv endast på denna sida!

N. 6140 : 8
ACC. N.R.

Landskap: Småland.

Härad: Handbörd.

Socken: Kräksmåla.

Uppteckningsår: 1939.

Upptecknat av: Carl Vikberg.

Adress: Furåkra, Kräksmåla.

Berättat av: J. P. Petersson.

Född år 1884. i Kräksmåla socken.

8

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Län. Obs! Se teckning nr 2. A. B. Kulken kan ej vara
hednisk, troligen härleder den från katolska tide-
varvet i vårt Land. Obs! I tid: 34. Vol. III. talas om
Lamtar, jag vågar ej säga varken nej, eller ja, till
den gamla folktron, om och höglärde skulle kalla
mig "en vidskeplig gubbe." Obs! Sammanen 1926.
Fick jag från byn Gädeshult i Klghults socken,
Men måste passera genom byn Lindshult i Kräk-
måla socken för att nå mitt hem "Furåkra." I Lind-
shult lät F.d. Landbruk: Emil Carlsson i Lindshult
bygga sig en villa. Kl. var 12. på natten då jag
nalkades bygget, som skymdes av stora ekar
och Länar. som därifrån fick jag tydligt höra
hur dar sågade och hamrade. Jag lysnade och

Skriv endast på denna sida!

M. 6140:9.

ACC. N:R. _____

Landskap: Småland.

Härad: Handbörds.

Socken: Gråskmåla.

Uppteckningsår: 1939.

Upptecknat av: Carl Viking

Adress: Furåkra, Gråskmåla.

Berättat av: J. P. Pettersson.

Född år 1884 i Gråskmåla socken.

9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

lymnade, men när jag skymtade bygget var det ⁽³⁹⁾mol fyst. Jag gick förbi plattan, men såg inget, hunden förbi som till "Lindshultsbäcken" hördes det tydligt återigen. Jag erindrade mig sägen om Lomfar, men det betydde inget, det fimsade likväl, men ljudet var alltså lägre än om det varit en luriga byggmästare. Det var ej hörselvilla. Obs! att jag inskubit denna berättelse borde vara mig förläp.

18.) Vi veta ej att levande djur (undantagandes inpluggad orm) förkammitt att nergrävas vid bygge i övrigt, blott vid kyrkobygge. Men i äldre tid när "Svartsjukan" (kreaturspest) gick här då har hänt att levande djur nergravts

Skriv endast på denna sida!

M. 6140 : 11.

ACC. N:R. _____

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking,

Härad: Årlandbörds.

Adress: Furåkra, Kråksmåla.

Socken: Kråksmåla

Berättat av: G. P. Pettersson.

Uppteckningsår: 1939.

Född år 1834 i Kråksmåla socken.

11

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19.) skulle ej medfölja i jorden, men en Bön (okänd)⁽⁴¹⁾ lästes vari "Kärrarna" bads att skona ierstoden av djuren. Obs! Emedan man har tillåtelser i för "Vägledning för medarbetare" göra någon uppteckning om ej direkt i samband med frågelistan, så skall jag antala en sägen, så skriven lapp lades i jorden. Obs! Berättat av "jordemadren" (gamla tidens barnmorska) Skina Lira Gustavsdatter. Född 1817 i Krokshult, Ålgårds socken, Kronobergs-Län. Om en pojke eller flicka blev besviken i lovat äktenskap, så kunde den "Pätta mer Bedragaren i en öppen grav, så han ej blev gift och luktade lik, så ingen kunde gå honom (henne) nära förän förtrö-

Skriv endast på denna sida!

M. 6140 : 12.
ACC. N:R.

Landskap: Småland.

Härad: Ålandbörds.

Socken: Kråksmåla.

Uppteckningsår: 1939.

Upptecknat av: Carl Tihing.

Adress: Furåkra "Kråksmåla,

Berättat av: J. P. Pettersson.

Född år 1834 i Kråksmåla socken.

12
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ningen blivit upphävd." Först skulle man på-
la 3 huvudhår av bedragaren. På lappen skulle
skrivas bedragarens namn och födelseår, så skulle
de 3. håren insvepas väl i lappen; den skulle på
lappen skrivas, "Jag N. N. versätter dig N. N. för
besviknen kärlek, att du ej må äga en Maka (ma-
ke) utan vandra ensam tills du varden till jord
igen i Fadrens, Färens och den H. Andes namn."
Lappen skulle insmusslas i gravens, så den kom
att ligga i jorden under kistans botten. Ols!
Men förtrollningen kunde upphävas sålunda.
Den "versatte" påkte på fatt i liket vin, som blivde
kvar i kalken efter slutad matvardsgång,
Sådan vin borde (enligt gammal hävd) spillas på

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking.

Härad: Hålsjöbörds.

Adress: Furåkra, "Kråksmåla.

Socken: Kråksmåla.

Berättat av: G. P. Pettersson.

Uppteckningsår: 1939.

Född år 1884 i Kråksmåla socken.

marken.) Hemkommen med vinet satte han på sig ⁽⁴³⁾ ett par absolut nya strumpor och låts skor, och gick sig svevlig om fötterna. Sen drog man fort av skorna, var det en man skulle han hälla vinet i vänstra skon, men var det en kvinna i den högra och säga, "Likasam Kristus på tredje dag uppstod ur sin grav, så uppstår jag efter att druckit detta h. vin, på tredje dag höjer ur den grav jag blivit ursatt i Fadrens, Sannens och den h. Andes namn. Så skulle vinet strax urdrickas. —

20.) Obs! I vilken avsikt man företag dylika mergräningar är redan skrivet. Vid kyrkobygge för att få ett skyddsväsende för kyrka och kyrkogård, vid

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. 6140 : 14

Landskap: Småland.

Härad: Handbords.

Socken: Kräksmåla.

Uppteckningsår: 1989.

Upptecknat av: Egil Viking.

Adress: Furikra, Kräksmåla.

Berättat av: J. P. Petersson.

Född år 1884 i Kräksmåla socken.

14

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skrämsel för att blidka "Vättarna" och den i ⁴⁴
kröskeln inbarrade ormen, liksom "Vadastål och
Flaggprunn" nerlades för att djuren måtte vara
skyddade för Hexors och trollgobbers förgöring
mot djuren. Så målade man t.ex. med svart
ljära kors innauför fähusdörren på ävra Söre-
krät, se teckning n: 2. C. D. E. Likaså hade min
fader Yrak Jansson, född 1822 i Åhults socken,
Kronobergs-Län, en Figur på Öfunnan i kätta-
ren. Figuren hette "Lanka Pers vapen, se teckning
n: 2. F." Figuren hindrade de "ösynliga trollen att
suga musten av älet."

21.) Våra orter är det numera endast få, till
hög ålder komma, som veta något om det mys-

Skriv endast på denna sida!

M. 6140: 15
ACC. N.R. _____

Landskap: Småland.

Härad: Handbörds.

Socken: Kråksmåla.

Uppteckningsår: 1937.

Upptecknat av: Carl Viking,

Adress: Furåkra "Kråksmåla,"

Berättat av: J. P. Pettersson.

Född år 1934. i Kråksmåla socken.

15
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hiska väsendet "kyrkogrim." Sägner döt bort⁽⁴⁵⁾
alltmer. Obs! Sessutän är det fä av de gamla,
som intresserat sig för sägner i den mån att
denn lagt det på minnet, så det numera blir
något helt av deras berättelser. Helt annorlunda
var det med åtskilliga gamla för 50. år sedan, de lev-
de själva i tra på sina uträgor. T.ex. Övanskrivne
sagoberättaren J. P. Pettersson. Han hade byggt och be-
bott sin lägenhet Furåkra. När jag flytte dit, på en
där ritade kors över varje dörr o. s. v.

Obs! Att "Grim" använts på t.ex. Fräd, stenar m.m.
veta vi ej. Obs! De gamle uttalade ordet "kyrko-
grim" med kort i-ljud.

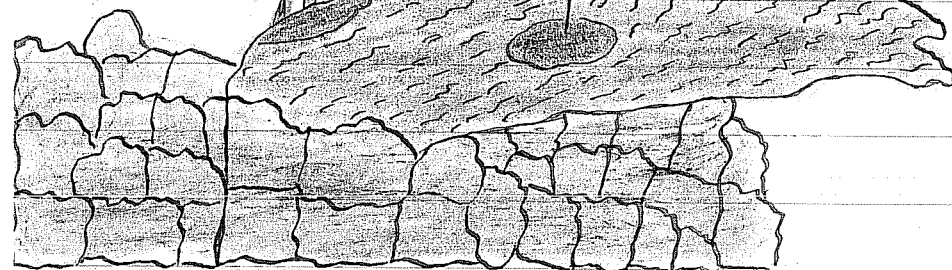
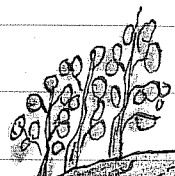
Slut på prägelistan om "kyrkogrim" m.m.

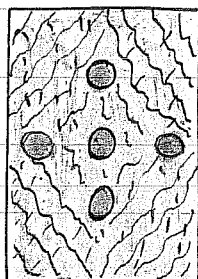
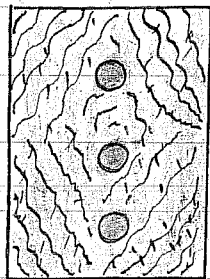
Skriv endast på denna sida!

M. 6140:16

No 1.

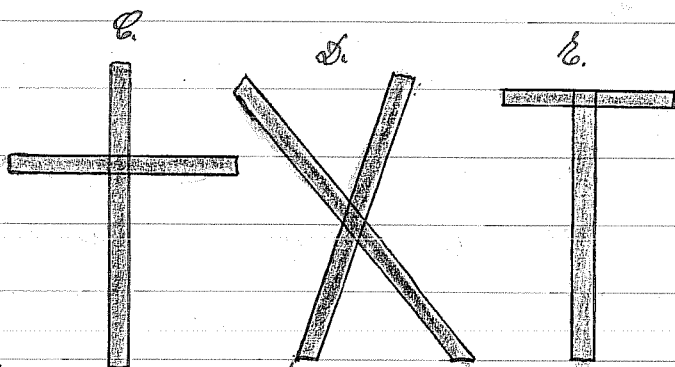
"Flöggränn." Funnen av meddelaren i Lant-
bruk: Kvid Janssons ägor år
1890. i Roshult, Älgshults socken.



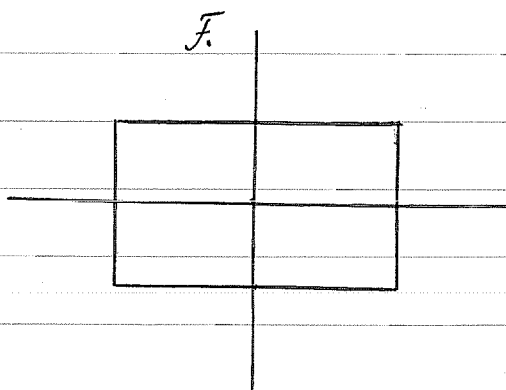
N^o 2. A.N^o 2. B.

"Cypriol av H. Treningska."

"Cypriol av Kristi S. H. Rär."



Kors målade på övre Sörrät.
i äldre fähus hos
oss i gammal tid.



Sådan såg figuren ut på
min faders ältunna, och
hetta figuren "Fancys
Vapen".